

Školitelský posudek

Jaroslav Najbert: *Odsun Němců z Poličska 1945-1947*. Bakalářská práce, strojopis. ÚČD, FF UK Praha 2009, 72 s., přílohy.

Práce Jaroslava Najberta se týká regionálních dějin, konkrétně vysídlení německého obyvatelstva z někdejšího okresu Polička. Práce je rozdělena na úvod, sedm kapitol a závěr. Jednotlivé kapitoly jsou číslovány průběžně tak, že úvod je označen jako 1. kapitola a závěr jako 9. kapitola. K práci jsou připojeny četné přílohy.

V úvodu (označen číslicí 1, s. 8.-10) autor rozebírá pramennou základnu a literaturu. Vedle archívního materiálu autor využil i původních německých obecních kronik. Upozorňuje, že se opíral rovněž o výpovědi pamětníků, jejichž některé vzpomínky však na jejich vlastní žádost nepublikuje.

V první kapitole (č. 2, s. 11-17)) se Najbert nejprve zabývá obecně problematikou vysídlení německého obyvatelstva, a sice genezí celého problému a pak konkrétním průběhem celé akce. Část týkající se vlastního vysídlení je rozdělena na tzv. divoký odsun a organizovaný odsun. Autor si všímá poměrně podrobně na základě literatury i excesů proti německému obyvatelstvu, ke kterým docházelo především v létě roku 1945. Druhá kapitola (č. 3, s. 18-24) je věnována národnostnímu a politickému vývoji Poličska do roku 1945. Je rozdělena na podkapitoly: do roku 1918, 1918-1938 1938-1945.

Třetí kapitola (č. 4, s. 25-42) nese název „Konec války a léto 1945“. Autor popisuje ústup německé armády z Poličky 8. května, příchod sovětské armády a převzetí města místním národním výborem a okresním národním výborem v týž den. Pozornost věnuje k zajišťování místních funkcionářů NSDAP, SA apod. československými, ale rovněž sovětskými úřady, přičemž konstatuje, že řada lidí byla zatčena naprosto bezdůvodně a jak sovětští vojáci, tak příslušníci nově ustavené Národní stráže se často chovali k německému civilnímu obyvatelstvu se zbytečnou brutalitou. Docházelo k častým krádežím, rabování a znásilňování žen. Autor se dále podrobně zabývá různými omezeními, která byla uvalena na německé obyvatelstvo, jakož i úlevám pro antifašisty, příslušníky smíšených rodin apod.

Čtvrtá kapitola (č. 5, s. 43-51) se týká tzv. divokého odsunu v létě 1945. Narychlo organizované železniční transporty do sovětské okupační zóny Německa probíhaly za naprosto nevyhovujících hygienických podmínek, přičemž vystěhovalci byli běžně vojáky okrádáni. Divoký odsun ve skutečnosti nepostihl aktivní nacisty a kolaboranty, protože ti byli

už v té době zajištění a byl úmyslně směřován především na starší osoby, které nemohly být podrobeny pracovní povinnosti.

Pátá kapitola (č. 6, s. 52-59) pojedná o organizovaném odsunu v roce 1946. Autor podává konkrétní čísla o osobách v jednotlivých transpotech z různých míst regionu, popisuje mechanismus shromažďování osob v táborech před odjezdem. Němci z Poličska byli posíláni především do sběrných táborů v Havlíčkově Brodě a v Lanškrouně. První transport odjel z Poličky 26. března 1946 a celá akce byla v zásadě ukončena do konce října téhož roku, kdy v celém okrese zůstalo už jen 73 Němců.

Šestá kapitola (č. 7, s. 60-63) se týká postavení vybraných skupin německého obyvatelstva. S ohledem na národnostně smíšený charakter okresu Polička byla zde velmi aktuální otázka smíšených rodin. I když němečtí manželští partneři v zásadě mohli zůstat v Československu, autor poukazuje na skutečnost, že především v období tzv. divokého odsunu nebyla často tato zásada respektována a do Německa byli dokonce vystěhovány i Češky žijící ve smíšeném manželství. Počet antifašistů v okrese byl malý a většina z nich odešla do Německa dobrovolně.

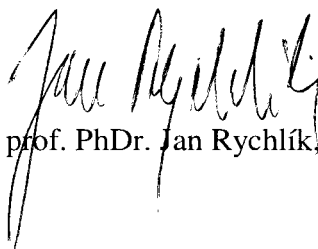
Sedmá kapitola (č. 8, s. 64-65) se týká osídlování okresu. Přes veškerou snahu se úbytek obyvatelstva vzniklý v důsledku vystěhování německého obyvatelstva nepodařilo nahradit. V roce 1947 byl počet obyvatelstva v porovnání s rokem 1930 nižší o 40%.

V Závěru (č. 9, s. 66-69) autor ještě jednou shrnuje výsledky uvedené v jednotlivých kapitolách.

Znalost literatury je na dobré úrovni, dostupné archivní prameny byly využity v plné míře. V příloze jsou uvedeny tabulky s čísly o jednotlivých transpotech.

Závěr: práce je cennou sondou do dějin jednoho okresu v poválečné době. Neobsahuje žádné zjevné věcné chyby. Plně splňuje kritéria kladená na bakalářskou práci a proto ji **doporučuji** k obhajobě.

V Praze, 8. června 2009

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.